

B.

I. Kongelig Confirmation paa Universitetets Privilegier.

Efter derom, i Anledning af Placaten af 30 October 1810, gjort allerunderdanigst Ansøgning, har det behaget Hs. Majestæt Kongen, under 14 Jun. allernaadigst at meddele Kiøbenhavns Universitet følgende Stadfæstelse *) paa dets Privilegier og Benaadninger.

„Vi Frederik den Siette, af Guds Naade Konge til Danmark og Norge, de Venders og Gothers, Hertug i Slesvig, Holsteen, Stormarn, Dytmarcken og Oldenborg, gjøre vitterligt:

At Vi af synderlig Kongelig Naade og Bævaagenhed imod Vores Universitet i Vores Konge-

*) Den er ordlydende overensstemmende med den af Christian den Syvende under 15 Jan. 1768 Universitetet givne Confirmation paa dets Fundatser, Privilegier, Friheder og Benaadninger.

lige Residentsskab. Kjøbenhavn, samt Os elskelige Rector og menige Professores, efter deres herom allerunderdanigst giorte Ansøgning og Begiæring, allernaadigst have confirmeret og stadfæstet, saa og herved confirmere og stadfæste alle de bemeldte Bores Universitet af Bores Elskelige Kiære Hr. Fader og andre Bores Kongelige Forfædre, Salig og Hailovlig Ihukommelse, allernaadigst givne Fundatser, Privilegier, Friheder og Benaadninger, saavidt de ikke allerede ved andre allernaadigst giorte Anordninger ere forandrede, og for saavidt de ei imod Bores jura Majestatis, absolutum Dominium, Souverainitet og Arverettighed findes at stride. Forbydende alle og enhver, imod det, som foreskrevet staaer, Hinder at giøre. Givet paa Vort Slot Frederiksberg den 14 Junii 1811.

Under Vor Kongelige Haand og Seigl.

Frederik R.

(L. S.)

Cold. Knudsen. Bülow. Monrad.

Richter.

II. Forelæsninger ved Kiøbenhavns Universitet og det pædagogiske Se- minarium i Sommer-Semestret

1811.

A. Ved Universitetet

1. Theologiske.

C. F. Hornemann, Theol. D. & Prof.
Publ. D. ordner og oplyser Christi i Evangelierne
omstræde Lærdomme, forklarer Forbindelsen mel-
lem Christi og Pauli Læresætninger, og fremtæller
den stoiske Moralphilosophies Historie.

Pet. Er. Müller, Theol. & Philos. D.
P. P. D. foredrager den theologiske Encyclopædie;
holder Forelæsninger over Dogmatiken og Mora-
len, samt Examinatorier.

M. B. Thorlacius forklarer den anden
Bog af Psalmerne, Brevet til Hebræerne og de
tvende til Thimotheum; holder Examinatorier.

J. Möller, Th. P. P. E. foredrager Kir-
kehistorien fra Reformationen af, og Indledning
til det G. T.; holder Examinatorier.

2. Juridiske.

J. F. W. Schlegel, J. U. D. & P. P.
D. foredrager den borgerlige og criminelle Proces,
Univ. og Skole-Annaler 1811. 2 B. D

den almindelige og positive Folkeret, anstiller skriftlige Øvelser og Examinatorier.

J. T. Hurtigkarl, J. U. P. P. O. foredrager den romerske Personernes Ret og den dansk-norske Criminalret, samt holder Examinatorier.

Ehr. Brorson, J. U. P. P. E. foredrager den middelbare Tingenes Ret og Processen efter Fædrelandets Love; holder Examinatorier.

C. J. Møller, Secret. i Høiesteret og Adj. ved det juridiske Facultet, foredrager den dansk-norske Personernes Ret, anstiller skriftlige Øvelser og Examinatorier.

M. H. Borneman'n, J. U. P. P. E. forklarer den dansk-norske og den romerske umiddelbare Tingenes Ret; holder Examinatorier.

3. Medicinske.

F. L. Bang, Med. P. P. O. foredrager den anden Deel af den specielle Therapie og holder Forelæsninger over udvalgte Sygdomstilfælde.

J. C. Særdorph, forklarer de chirurgiske Operationer ved Sygdomme ex retentione; Gjordefødsfunktionen paa Fantomet og Saarlage-Chirurgien.

D. H. Mynster, M. D. & P. P. E. foredrager den practiske Medicin ved de Syges Senge

og giennemgaaer enkelte Capitler af Pathologien og Therapien.

J. D. Herholdt, M. D. & P. P. E. læser over den tinglige Medicin; holder Examinatorier.

M. Skielderup, M. D. & P. P. E. foredrager Osteologien og den Deel af Physiologien, som angaaer det vegetative Liv.

J. W. Hornemann, P. E. Botan. foredrager Begyndelsesgrundene af Botaniken, og gjør bekiendt med de officinelle Planter, især indenlandske.

4. Philosophiske.

M. Abrah. Fall Hist. & Geogr. P. P. D. foredrager det vestlige Riges Historie fra Theodosii Død indtil Carl den Store, og fortsætter det tydske Riges Historie indtil den vesphalske Fred.

Lh. Bugge, Math. & Astron. P. P. D. foredrager den mathematiske Geographie; giennemgaaer den sphæriske og theoretiske Astronomie, holder Examinatorier.

M. N. C. Fall læser over det arabiske Sprog; fortsætter sine Forelæsninger over Calomons Ordsprog.

M. J. Wøldike, Math. P. P. D. foredrager Begyndelsesgrundene af Algebra og den rene Mathematik efter Kästner.

J. Wolf, Math. P. P. E. foredrager Arithmetiken og Begyndelsesgrundene af Algebra, den theoretiske Geometrie og Plangeometrien efter Karsten; holder Examinatorier.

Gr. Wad, Hist. Nat. P. P. D. forklarer den forberedende Deel af Dryctognosien, foredrager Geognosien og oplyser den ved Exempler, tagne af Naturen.

Dr. N. Treschow, Philos. Pr. P. D. foredrager den empiriske Psychologie, Metaphysiken, og, om forlanges, enten den naturlige Theologie eller den specielle Anthropologie.

M. B. Thorslacius, P. L. L. D. gjør bekendt med de romerske Prosaisers Levnet, Character og Fortienester; forklarer Claudians Satirer; holder Examinatorier.

M. N. Schow, Archæol. P. P. E. foredrager Indledning til de græske Mythers Studium; holder Forelæsninger over Archæologien.

M. N. Nyerup, P. Hist. Lit. og Univ. Bibliothekar giennemgaaer nogle Dele af den danske Litterærhistorie.

M. Gr. Tegtrup, Dec. P. P. E. holder Forelæsninger over Handelsplanternes Cultur.

Th. Bruun, P. L. & Lit. Angl. veileder til at forstaae og skrive det engelske Sprog.

M. L. Engelstoft, Hist. & Geogr. P. P. E. foredrager det Europæiske Statssystems Historie, efter Heeren, fra den Utrechtske Fred af; holder Forelæsninger over Fædrelandets Statistik.

P. E. Müller, Theol. & Philos. Dr. Theol. P. P. D. foredrager Sædelæren, holder Examinatorium.

G. Sverdrup, Lingv. Gr. P. P. E. forklarer Æschinis Tale mod Ctesiphon og Æschylus's Prometheus vinctus.

M. J. E. Ørsted, Phys. P. P. E. foredrager Pharmaceutiken, holder Forelæsninger over Experimentalphysiken.

M. N. Puerari, Lingv. & Lit. Gall. P. P. E. forklarer Racine's Phædre; anstiller Tale- og Skrive-Ovelser i det franske Sprog.

M. H. E. Schumacher, Astron. P. E., som med allerhøieste Tilladelse er fraværende, vil nærmere bekiendtgjøre sine Forelæsninger.

J. Rathke, Zoolog. P. P. E. foredrager Zoologien efter Slægternes Affiniteter.

M. E. Werlauff, Adj. ved Univers. foredrager Fædrelandets Historie indtil den Oldenborgske Stamme.

B. Ved Seminariet.

D. G. Moldenhawer, Seminariets Director, meddeler Institutets Alumnus Veiledning, efter som Leilighed gives.

J. Wolf, Inspecteur i den mathem. Classe, forklarer Methoden at undervise i Plangeometrien, og leder Øvelserne deri.

G. Wad, Inspector i den phys. Classe, foredrager Reglerne for den naturhistoriske Undervisning.

N. P. Rahbek, Prof. og Inspector i den danske Classe, giver Veiledning i den danske Stil.

P. C. Sander, forklarer det tydske Sprog Grammatik, foredrager Pædagogiken, tilbyder Veiledning i Declamation.

Lh. Bruun, Prof. og Lector ved Seminariet, anfører til rigtigheden at udtale det franske og engelske Sprog, og leder Øvelserne i begge.

M. B. Thorslacius, P. L. L. D. forklarer den græske Litteraturs Oprindelse og Historie; bedømmer Alumnernes latinske Udarbejdelser.

G. Sverdrup, G. L. P. og Inspector i
den historiske Classe; foredrager Reglerne for den
historiske Underviisning i Skolerne.

II. Academiske Examina.

I. Philosophisk-Philologisk Prøve

A. Philologisk Prøve.

Den 1ste April.

- 1 Frederik Thomsen — Laudab.
- 2 Joh. Jac. Ewald Knudsen — Laudab.
- 3 Christian Pingel — Laudab.
- 4 Ol. Cosm. Wexh — Haud illaudab.
- 5 Jac. Edv. Colbjørnsen Hiorth — Laudab.
- 6 Søren Wedege Bruun — Laudab.
- 7 Søren Sørensen — Laudab.
- 8 Willads Castberg Hviid — Laudab.
- 9 Ott. Christ. Ottesen — Laudab.
- 10 Alexand. Lange — Laudab.
- 11 Sever. Mønst. Raae — Laudab.
- 12 Andreas Olsen — Laudab.

Den 2den April.

- 1 Casp. Joh. Boye — Laudab.
- 2 Nicol. Christ. Møller — Haud illaud.
- 3 Matth. Rumsen Blytt — Haud illaud.

- 4 Henr. Christ. Commerschild — Laudab.
- 5 Christ. Sever. Balle Heiberg — Laudab.
- 6 Freder. Holst — Laudab.
- 7 Bøye Christoph Riis — Laudab.
- 8 Christ. Peders. Pandrup — Laudab.
- 9 (udeblev)
- 10 Carl Leb. Horn — Haud illaudab.
- 11 Joh. Kamstrup — Laudab.
- 12 Pet. Dil. Stybe — Laudab.

Den 5te April.

- 1 Jørg. Andersen Bølling — Laud. p. e.
- 2 Carl Malling — Laudab.
- 3 Hector Frid. Jansen Estrup — Laud. p. e.
- 4 Joh. Holmboe — Haud illaudab.
- 5 Even Hansen — Laudab.
- 6 Palamon Fogh Obel — Laudab.
- 7 Joh. Christ. Knudsen — Laudab.
- 8 Nic. Mich. Abøe — Haud illaudab.
- 9 Joh. Stein Hoffmann — Haud illaud.
- 10 Joh. Christ. Jensen — Haud illaud.
- 11 Frid. Sever. Bøst — Laudab.
- 12 Jan. Dav. Frid. Salicath — Laudab.

Den 6te April.

- 1 Jens Bull Kielland — Laudab.
- 2 Ehrenreich Christoph. Moltke — Laud.
- 3 Pet. Uldr. Andr. Riis — Laudab.

- 4 Mart. Christ. Eiseu — Laudab.
- 5 (udholdt ei Examen)
- 6 Harald Mademar Wilster — Laudab.
- 7 Casp. Lorenz Fabricius — Laudab.
- 8 Joh. Christ. Petersen — Laudab.
- 9 Dan. Barth Simonsen — Laudab.
- 10 Georg Gad Olsen — Haud illaudab.
- 11 (udeblev)

Den 8te April

- 1 Pet. Thesstrup Meiersen — Laud.
- 2 Christian Meiersen — Laudab.
- 3 Matthias Magesen — Laudab.
- 4 Andr. Gottlieb Rudelbach — Laudab.
- 5 (udeblev)
- 6 Jerg. Nic. Loft — Laudab.
- 7 Joh. Eretschmer Malling — Haud illaud.
- 8 Sever. Hagerup Holck — Haud illaud.
- 9 udholdt ei Examen
- 10 Pet. Christ. Bloch — Haud illaudab.
- 11 Christ Frid. Krüger — Laudab.
- 12 Nicol. Christoph. Clausen — Laudab.

Den 10de April.

- 1 Herm. Balthas. Udde St. Münster — Laud.
- 2 Ad. Jac. Petersen — Haud illaudab.
- 3 Jens Gottfr. Christensen — Haud illaudab.

- 4 Pet. Christ. Bechmann — Laudab.
- 5 Henrik Flindt — Haud illaudab.
- 6 Nic. Oschaz Rützow — Haud illaud.
- 7 Nic. Bagger — Haud illaudab.
- 8 (udholdt ei Examen)
- 9 (udeblev)
- 10 Eiler Holf Marker — Non Contemnend.

Den 17de April

- 1 David Rosen — Laudab.
- 2 Laur. Jac. Mogaard — Laudab.
- 3 Sever. Henr. Aug. Maaschou — Laud.
- 4 Jan. Kirkerup Christensen — Laudab.
- 5 Jensenius Magn. Sommer — Laudab.
- 6 Joh. Pet. Gorm — Laudab.
- 7 Laurent. Dahl — Laudab.
- 8 Joh. Henr. Hobolt — Laudab.
- 9 Jørg. Ludv. Brandt — Haud illaud.
- 10 Einar Sever. Aschlund — Laudab.
- 11 Poul v. Sehestedt — blev ingen Hoved-
character tilkiendt, da han endnu havde
Reslancer fra Examen Artium.
- 12 (udeblev)
- 13 (udebler)
- 14 Joh. Christoph. Berthelsen — Non Con-
timnend.

B. Philosophisk Prøve

Den 4de April.

- 1 Joh. Christ. Schultz — Laudab.
- 2 Nobel Nobelsen — Laudab.
- 3 Frid. Wilh Thiele — Laudab.
- 4 Greg. Nic. Klaumann — Haud illand.
- 5 Joh. Christoph. Kofs — Haud illand.
- 6 Marc. P. C. H. v. Schmidten — Haud illaudab.
- 7 Joh. Georg Kosod — Laudab.
- 8 Jac. Frid. Reitz — Haud illand.
- 9 Pet. Frid. Jørgensen — Haud illand.

Den 9de April.

- 1 Jens Schydtz — Laudab. et publ. encom. ornat.
- 2 Christ. Fr. Jac. Schmidten — Laudab. et publ. encom. ornat.
- 3 Carl Gustav Lilienskiold — Laudab.
- 4 Carl Tobias Horn — Haud illand.
- 5 Ernst Clausen — Haud illand.
- 6 David Nathan — Laudab.
- 7 Joh. Kamstrup — Laudab.
- 8 Christ. Frid. Jacobsen — Laudab.
- 9 Pet. Cadolin Neergaard — Laud. et publico encom. ornat.
- 10 Jørgen Zinch — Haud illaudab.

Ved Censuren den 20 Apr. befandt^s, at til den philologiske Prøve havde fremstillet sig 77 Candidater, af hvilke 51 erholdt Characteren Laudabilis, 20 Haud Illaud., 2 Non Contentum., 2 udholdt ikke Examen, 1 erklæredes immaturus, og 1 tilkiendtes ingen Hovedcharacter; til den philosophiske Prøve 19 Candidater, af hvilke 11 erholdt Characteren Laudabilis, og 8 Haud illaudab. Følgende tre befandt^s i den Grad at have i begge anden Examens Prøver udmærket sig, at de erkiendtes værdige til at indkal- des for Consistorium og offentligen at berømmes:

Jens Schydtz,

Per. Gadolin Neergaard

Christian Schmidten

2. Ny Prøve i April 1811 for dem, som ifølge Forordningen angaaende Examen Artium §. 20 vare forpligtede til at underkaste sig en saadan i visse Rubriker.

De Dimittender fra 1810, som i dette Foraar burde indstille sig til ny skriftlig eller mundtlig Prøve i et eller andet Fag, vare følgende tre: Christian Fri^s (i Græsk og Hebraisk), Jørgen Ludvig Brandt (i Historien), Poul v. Sehestedt (i Religion, Tydsk og Fransk).

Udfaldet af Censuren over disse skriftlige og mundtlige Prøver var følgende:

I Græsk

Christian Friis — Meget Godt
Characteren saaledes tre Grader forbedret.

I Hebraisk

Christian Friis — Godt
Characteren to Grader forhøiet.

I Tydsk

Poul v. Sehestedt — Maadelig.
Characteren uforbedret.

I Fransk

Idem — Maadelig.
Characteren uforbedret.

I Religion

Idem — Maadelig.
Characteren uforbedret.

I Historien

Jørg. Ludv. Brandt — Godt
Characteren to Grader forbedret.

3. Theologisk Embedsexamen.

Den 23de April.

1. Joh. Sever. Arentz. En Søn af Rector, Professor, Ridder Arentz, fød i Bergen 1789, blev Student 1806 — Laudabilis et quidem egregie.

2 Joh. Ol. Fremming Heyerdahl. En Søn af Sørenskriver Heyerdahl, fød i Hoelands Præstegjeld 1789, blev Student 1807 — Laudabilis.

3 Pet. Andri Hoyer. En Søn af Proprietær K. Hoyer paa Faveile i Aarhus Stift, blev Student 1806 — Non Contemnendus.

Den 25de April

4 Henr. Christ. Aschanius. En Søn af afg. Proprietær Aschanius, fød paa Lund paa Mors, blev Student 1805 — Laudabilis.

5 Thomas Sandholdt. En Søn af Toihuus forvalter Sandholdt, fød i Kjøbenhavn 1786, blev Student 1804 — Laudabilis.

6 Adam Fred. Linde. En Søn af Capt. Linde, fød 1785 paa Gaarden Møltrup i Hammerum Herred i Ribe Stift, blev Student 1800 — Hand illaudabilis.

Den 26 April.

7 Nic. Faber. En Søn af forhenvær. Procurator Faber, fød i Odense 1789, blev Student 1807 — Laudabilis.

8 Eskild Hoiland. En Søn af Provst Hoiland, Sognepræst til Hove, fød i Engberg Præstegaard i Ribe Stift 1785, blev Student 1805 — Laudabilis

- 9 Henr. Carl Vilh. Find. En Søn af Giestgiver Find, fød paa Balløe 1785, blev Student 1804 — Laudabilis.

4. Juridisk Embedsexamen.

A. Theoretisk Prøve.

a. Latinsk.

Den 6 April.

- 1 Joh. B. Hansteen — Haud illaudab. (vid. 13. Jan. 1810.)
- 2 Fred. Sigfried Muhle — Laudab.

Den 8 April.

- 3 Pet. Benjam. Hammerich — Non Cont.
- 4 Jochum Stockfleth — Laudab.

b. Dansk.

Den 10 April.

- 1 Matthias Norbye — Beqvem.
- 2 Christen Leth — Beqvem.
- 3 Joh. Hoyer — Beqvem.
- 4 Christ. F. W. Høngaard — Beqvem.

*) De Udgiveren ikke har Beskommendes petita ved Haanden, seer han sig denne Gang ei istand til at ledsage deres Navne med de sædvanlige personlige Oplysninger.

Den 11 April.

- 5 Thom. Chr. Tillge — Beqvem.
- 6 Benjamin Wolf — Beqvem.
- 7 Jac. Sev. Lund — Beqvem.
- 8 Wendt Christ. Grønberg — Beqvem.

Den 17 Apr.

- 9 Rasmus Jørgensen — Beqvem.
- 10 Gert Nic. Flock — Beqvem.
- 11 Carl August Bock — Ei ubeqvem.
- 12 Gabr. Mart. Heiberg — Beqvem.
- 13 Christ. Augustin. Lassen — Beqvem.

Den 20 Apr.

- 14 Niels Riær — Beqvem.
- 15 Stie Tønberg Bruun — Beqvem.
- 16 Mich. Herm. Gram — Ei ubeqvem.
- 17 Jørgen Bryn — Beqvem.

B. Practisk Prose.

a. Candidati juris.

- 1 Philip Peter Rosenstand — Laud.
- 2 Albert Lemvig Schumacher — Laud illaud.
- 3 Johannes Antonius Braem Kuhlmann — Laud illaud.
- 4 Carl Daniel Stebuss — Laud.
- 5 Johannes Christopher Heinrich Kummelhoff — Laud illaud.

- 6 Christian Ferdinand Wilsø — Laudab.
- 7 Christian Lund, Copist, — Laudab.
- 8 Martin Georg Marrensen — Laudab.
- 9 Hans Schack Baron Knudt — Laudab.
laudab.
- 10 Johan Carl Buntzen — Laudab.
- 11 Herman Bech — Laudab.
- 12 Johan Anthøn Lynge — Laudab.

b. Examinati juris.

- 1 Moritz Fischer — Temmelig vel
- 2 Joh. Elias Peetz — Temmelig vel
- 3 Joh. Ad. Gottlob Stage — Temmelig
vel
- 4 Matthias Norby — Vel
- 5 Christ. Leth — Temmelig vel
- 6 Joh. Hoyer — Vel
- 7 Thom. Christ. Tilge — Temmelig vel
- 8 Benjamin Wolff — Temmelig vel
- 9 Jac. Sev. Lund — Temmelig vel
- 10 Wendt Christ. Grønberg — Temmelig
vel
- 11 Rasm. Jørgensen — Temmelig vel
- 12 Gert Nic. Glack — Temmelig vel
- 13 Gabr. Mart. Heiberg — Temmelig vel

- 14 Stie Tønsberg Bruun — Vel
 15 Jørgen Bryn — Temmelig vel.
-

III. Høitideligheder.

Rectorskifte og Præmiers Uddeling.

Torsdagen den 20 Junii nedlagde Statsraad, Ridder Bugge det af ham i afvigte academiske Aar førte Rectorat ved Universitetet, og overleverede samme til Dr. Professor Rector Hornemann. Den afgaaende Rector holdt i Regentskirken en Tale, som handlede om de Opfindelser, ved hvilke Grækerne, Araberne, Perserne og Tatarerne havde beriget Astronomien.

Efterat Talen var tilende, bleve ved den fratrædende Rector Præmie-Medailler i Guld uddeelte til de Candidater, hvilke samme tilforn vare tilfjendte *), nemlig Studios. Medic. E. E. Bruun, Studiosus R. F. B. Schiern og Alumn. Semin. pædag. Sal. Salomonsen.

Det i Anledning af denne Høitidelighed udsjædte academiske Program, forfattet af Profess.

*) See disse Annal. forr. Hæft. S. 72 f. f.

Thorlacius, handlende om de christne romerske Keiseres Pontificat *).

IV. Legater.

Professor Nic. Ebert's **) Legat til Universitetets Bibliotheket ***).

No. 6 C7 Een Rigsdaler

J Haab om Kongelig allernaadigst Confirmation gjør jeg med fuld Fornuft og Overlæg. følgende Disposition: Naar jeg ved Døden afgaaer, da skal Universitetets Bibliothek være min universelle Arving, og altsaa tilhøre alt mit Efterladenskab efter min Død paa følgende Vilkaar:

1) Consistorium maa strax efter mit Dødsfald (isald jeg ikke selv skriftligen eller mundtligen har udnævnt nogen; dog udnævner jeg herved som Exsecutores testamenti Professor Nic. Christoph. Hall og den, som han selv vil vælge til. Med. Exse-

P 2

*) Findes nærmere anmeldt i dette Hæfte under Rubriken: Academiſke Smaaſrifter.

**) Han var Universitetsbibliothekar fra 1789 til sin Død i Jan. 1803.

***) Om dette Bibliotheks øvrige — for Tiden utilstrækkelige — Indtægtskilder jevnf. Prof. Badens Univers. Journ. 1793. S. 33 ff.

cutor) udnævne tvende af sig, som tage mit Efterladenskab under deres Behandling og besørge min Begravelse paa det simpleste uden al Klædning, allene at jeg i samme Forsatning, som jeg er død i, bliver indsvøbt i et Voxlagen; og maae til min Begravelse vel anvendes under, men ikke over 100 Rd. som hæves af en Liigkass'e, hvori jeg er Interessent. — Uleiligheden med min Begravelse og Auctionen over mit Efterladenskab kan overlades een af Pedellerne, som derfor af mit Stervboe tilstaaes en liden Douceur af 20 Rdlr., skriver tyve Rigsdaler.

2) Disse tvende Exsecutores maae strax besørge mine Meubler, Klæder, Bøger og andre Effecter bortsolgte, hvilket, tilligemed hvad der kommer ud af Raadens Aaret, som jeg har svaret til min Formand, samt af Oplaget af hvad som er trykt af den Danske Ordbog, som udgives under Bestyrelse af Videnskabernes Selskab, hvilket Oplag tilhører mig allene, saasom sal. Etatsraad Strøms Enkefrue er steet fyldest for hendes Andeel og bør strax sælges under eet, maae udsættes paa Rente. For disse tvende Exsecutorers havte Umage og reedelige Behandling erlægges een Gang for alle til hver af dem som en liden Erkiendtlighed 150 Rdlr. skriver eet Hundrede og halvtredsinstyve Rigsdaler,

og siden gaaer alt ind under Universitetets Bestyrelse.

3) Af Renterne af mine efterladte rede Midler (som meest bestaae af Kongelige Obligationer) skal strax fra min Dødsdag af forlods gives Pigebarnet Thyre Nicoline, som siden meldes om, Renten af 1000 Rd., skriver eet tusinde Rigsdaler eller 40 Rdlr. aarligen, saalænge hun lever; og ligeledes Pigebarnet Anne Cathrine, hvorom siden meldes, Renten af 1000 Rdlr. eller 40 Rdlr. aarligen, saalænge hun lever. Renten af det øvrige skal deele i fem lige Deele, hvoraf Karen Kirstine Broegaard, som er i min Tjeneste, skal nyde personligen een Femtedel, saalænge hun lever; een Femtedeel skal et lidet Pigebarn Thyre Nicoline, hvis Opdragelse jeg har paataget mig at bekoste, og overladt til Karen Kirstine Broegaard, nyde personligen, saalænge hun lever; og Pigebarnet Anne Cathrine, hvis Opdragelse jeg og har paataget mig, og overladt til Karen Kirstine Broegaard, som og dertil skal modtage deres Penge, skal nyde en Femtedeel personligen, saalænge hun lever; Paa den anden Side skal min Halvbroder Magnus Elert nyde een Femtedeel, og min Halvsøster Thyre Cecilie Elert een Femtedeel af Renterne personligen, saalænge hver af dem lever. (Ved det Ord

personligen forstaaer jeg, at hverken Egetab eller andre Forbindelser maa give andre Personer Ret dertil eller Deel deri; ja at ikke engang en Credit.r maa gjøre Beslag derpaa, da det er bestemt som en Hielp til disse Personers nødtørftige Livs-Ophold). Naar derimod min Halbroder eller Halvsøster ved Døden afgaaer, da skal den overlevende beholde den Afdødes Andeel af Renterne; og ligeledes skal det forholde sig med Karen Kirstine Brogaard og Pigebørnene Thyre Nicoline og Anne Cathrine; altsaa faaer den Længstlevende af dem tre Femtedeele af Renterne tilligemed eller foruden Renterne af 2000 Rdlr., saalange den lever. Naar saa den Længstlevende af det eene af disse Partier er død, da skal det andet Partie have dens hele Renter, enten de leve alle, eller allene een af dem; altsaa kan den Længstlevende af alle disse Personer komme til at nyde som Længstlevende fem Femtedeele eller det hele af Renterne saalange den lever. Saasnart som Renterne indkomme af det, som kommer ud af mit øvrige Efterladenskab, skal de deles i samme Forhold, som ovenmeldt er, nemlig at hver Femtedeel noget forhoies, og de benævnte Personer altsaa faae en større Indkomst; thi Universitets Bibliotheket faaer aldeles ingen Renter, førend efter den Længstlevendes Død, saasom de fem Personer

træde i hinandens Sted til den eller de Af dødes Andeel paa ovenmeldte Maade, hvis Rente hæves da først af Bibliotheket, naar de alle fem ere døde. Desuden skal Karen Kirstine Brogaard om hun er hos mig, naar jeg dør, forlods have mine Senge med Omhæng, alle Sengeklæder, Lagner og Pudevaar. Er hun død eller borte fra mig, da sælges det alt og gaar ind under Massen. Hvad rede Penge der findes efter mig i Bancosedler og Mynt, skal strax gives til Karen Kirstine Brogaard og Pigebornene Thyre Nicoline og Anne Cathrine, som skal være under hendes Varetagt, eller til den eller de levende af dem; og skulde jeg døe i Slutningen af Terminen, saasom henimod Maj eller November Maaneder, da skal dem gives tillige forlods alle mine Indkomster, som falde til næstkommende Termin, saavel Løn som Renter; i andet Fald gives dem deraf allene 100 Rdlr.

4) Naar Universitets-Bibliotheket ved dens Længstlevende Persons Død begynder at hæve Renterne, da skal først kubes de Bøger, hvis Tab for Bibliotheket paa nogen Maade kan regnes mig til Last, hvilket jeg dog ingenlunde har Grund til at formode; dernæst skal derfor ei kubes store og kostbare Verker, men fornemmelig det, som kan mangle i den Latinste, Græske og Østerlandste Philolo-

gie, især i det Danske Sprog og Antiquiteter; desuden maae derfor koeses komplette Bøger istedetfor ucomplete i andre Fag, paa det at komplette Bøger overalt kan havees i Bibliotheket. Slige Bøgers Indkøb overlades ganske til Bibliothecarii egen Skionsomhed og Godtbefin. ende, saaledes at han uden nogen Forespørgsel til Consistorium kan koe dem, naar og hvor han lyster; enten ved at forskrive dem, eller ved Auctioner; eller og underhaanden, og anvise dem til Udbetaling hos Quæstor, allene at han foreviser vedbærlig Regning eller Quitting fra Vedkommende med Paategning af Famulo Bibliothecæ, at Bøgerne ere rigtigen opleverede paa Bibliotheket. Disse Bøger skal indføres i en dertil indrettet særskilt og af Consistorio autoriseret Protocol med høstegnede Priser; og skal Famulus Bibliothecæ ved hvert Aars Begyndelse indlevere en ligelydende Fortegnelse til Consistorium, som der skal forvares. Naar alle disse Personer, hvortil Renterne ere bestemte, bortdøe, og Universitets Bibliotheket altsaa hævver alle Renterne, da gives Bibliothecario for hans Umage og redelige Behandling aarligen 20 Rdl., skriver tyve Rigsdaler, saalange Bibliothecariatet bliver, som det nu er, et særskildt Embede; men i andet Fald gives de 20 Rdlr. til Famulus Bibliothecæ.

5) Dog forbeholder jeg mig, saalænge jeg lever, fuldkommen Raadighed og Ret enten at tilintetgøre eller og forandre denne min Disposition, hvorved aldeles ophæves al anden af mig foren- giort Anordning angaaende min sidste Villie, og gielder denne min Disposition allene, isald jeg bort- dør, uden at falde den tilbage. Det til Bekræf- telse haver jeg dette mit Testament i Notarii Pub- lici og Vidners Overværelse egenhændigen under- skrevet og forseglet.

Kiøbenhavn den 14de Maj 1790.

Nic. Clert.

(L. S.)

P. S. Prof. Nic. Christ. Kall udnævnes herved af mig at være allene min Exsecutor Te- stamenti og have alene den Erkiendtlighed, som er tillagt begge Exsecutores for deres Umage.

Kiøbenhavn den 3die Decbr. 1800.

Nic. Clert.

Jeg ønsker, at Hr. Jørgen Kierumgaard, Fuldmægtig hos Hr. Advocat Valle, maa som en ordentlig, paalidelig og suffisant Mand antages til Curator bonorum og Indkassator i mit lidet Sterv- boe. Mit Esterladenskab har jeg selv optegnet og

hvad i den Fortegnelse ikke findes, har jeg i Leven-
de Lise bortgivet.

Kiøbenhavn den 3 Febr. 1802.

N. Clert.

NB. Til hvert af Pigebornenes Thyre Nicor-
lines og Anne Cathrines Gemtedeel af Renterne
hænger Renten af 1000 Rdlr. eller 40 Rdlr.; naar
altsaa een af dem dør, da arves dens hele Andeel
af Karen Kirstine Brogaard og det andet efterle-
vende Barn; og skulde begge Barnene bortdøe, da
arves begges fulde Andeel af Renterne af Karen
Kirstine Brogaard. Skulde hun og døe før end
mine Halvsøskende, da først gaaer denne Klasses
fulde Andeel af Renterne over til mine Halvsø-
skende.

Kiøbenhavn den 9de April 1802.

N. Clert.

N. S. Naar jeg er død, maae de som Exe-
cutor Testamenti søge om Befrielse fra $\frac{1}{4}$ pr.Ct.
Skatten for min Capital. Skulde det blive af-
slaaet, da maa Capitalen blive staaende paa Kon-
gelige eller andre gode Obligationer til fulde 4
pr.Ct., paa det at disse Gattige og Umyndige kan
nyde det fuldt, som jeg har tiltænkt dem. Ligeledes
maa vel og søges om, at denne Capital da ikke skal
belægges med Universitetets $\frac{1}{2}$ pr.Ct. Skat; og

skulde det imod al Formodning blive afflaet, saa fortienet Universitetet hverken at faae Capital eller pr. Cto. Skat; og da har De at forholde sig med Capitalen efter den Bestemmelse, som af mig er gjort i et forseglet Brev til dem, som ikke maa aabnes førend Befrielsen fra Paalæg af $\frac{1}{5}$ pr. Cto. Staten'er af Bedkommende udtrykkelig bevilliget eller afflaet.

Kisbenhavn den 10 April 1802.

N. Elert.

Det af Profess. Elert under 14 Maj 1790 undertegnede Testament blev af Hs. Majestæt under 11 Marts 1800 confirmeret.

V. Academiske Smaafrister.

De romanorum, qui religioni christianæ nomen dederunt, Imperatorum Pontificatu Maximo scripsit Birgerus Thorlacius. Hauniæ 1811. 22 p. 4.

Fors. begynder med den almindelige Bemærkning, at de Forandringer, som de christelige Keisere gjorde i det romerske Riges Forfatning og Forvaltning, ikke mindre fortjene Historikerens be-

synderlige Opmærksomhed end de, som Octavianus Augustus i sin Tid indførte. Det er bekiendt, hvor snildt han vidste i sin Person at foreene alle Adkomster til Magt og Indflydelse, alle civile, militære og religiøse Titler. De klogeste blandt hans Eftermænd holdt sig til samme Grundsatning, og satte deres største Statskonst i at vedligeholde Skinnene af den gamle Folkefrihed, saalænge indtil Gemytterne efterhaanden havde vænnet sig til den nye Forfatning, og Veien saaledes var banet for en fuldstændig Despotismes Indførelse; hvi ket, Tid efter anden paa allehaande Maader forsøgt, endelig under Diocletian kom til fuld Modenhed. Ved den nye Tingenes Orden, som en ny Statsreligion, Christendommen, nu anledigede, fik efterhaanden adskillige Grene af den offentlige Bestyrelse et andet Udseende, medens Despotismen ogsaa heri søgte nye Understøttelsesmidler.

Iblandt de Titler, som gaves Ceneherren August, og som ogsaa de følgende Keisere nu tilregnede sig, var den af Pontifex Maximus (Øpperstepræst) ikke den uvigtigste. Disse Tyrker syntes godt om en Værdighed, der indbefattede den øverste Magt i Henseende til det hele Religionsvæsen. Men da dette Religionsvæsen for det meste var hedenst, saa kan det Spørgsmaal op-

fastes, om ogsaa de christelige Keisere have i Gierning eller Navn baaret denne Værdighed, et Spørgsmaal, som vel af adskillige Lærde er berørt, men ei endnu klarligen afgjort. Tingen selv er aldeles ikke uvigtig i Hensyn til det romerske Riges, og siden til Hierarchiets Forsatning; thi man seer, at da Keiseren efter Gratians Tid havde afslagt Titelen: Pontifex Maximus, blev den strax med stor Begjærlighed optagen af den romerske Biskop *). — Forf. foretager sig nu nærmere at oplyse denne Gienstand, saaledes at han først viser Forskiellen mellem Pontifices Maximi i Republikens og i Keiserens Tider, og derefter beviser, at ogsaa de christelige Keisere i Navn og i Gierning vare Pontifices Maximi, og først efter Gratians Tid udelukkede denne Benævnelse af deres Titler.

Maaden at udvælge Pontifex Maximus udgior den første Forskiel mellem Pontifices i Republikens og i Keiserens Tider. Det er bekiendt, at Numa indrettede et Collegium Pontificum, og at den, som deri præsiderede, kaldtes Maximus. Efter Tarquinii Fordrivelse valgtes han af Folket,

*) Dette saare frugtbare Bink fortjener megen Opmærksomhed. Her afsondede sig første Gang formeligen, maaſkee for evig, Kirke og Stat.

men de øvrige af Præstecollegiet, indtil ogsaa Valget af disse ved lex Domitia blev Folket overladt. Sulla fratok det samme; men efter hans Død var snart Folket, snart hiint Collegium i Besiddelse af Valgrettigheden, indtil i Aaret 742 August paatog sig det flere Gange iforveien tilbudne, men altid afslaaede, Pontificat, uvisst, om det blev ham overdraget af Folket, eller Senatet, eller begge. Saa meget er vist, at fra Liberii Tid af Senatet ene havde og udøvede Ret til at beklæde med denne Værdighed. Dog har man i Julian Exempel paa en Keiser, der selv tiltog og tillagde sig Titel af Pontifex Maximus.

Den anden Forskiel bestod deri, at i Republikens Tid havde ikke Pontifex M., men snart Præstecollegiet, snart Folket Ret til at besætte ledigblevne Præste-Embeder. Men Keiserne bortgave i denne Egenkab disse Embeder til hvem de vilde, og uddeelte dem som blotte Raadesbeviisninger.

En tredie Forskiel viser sig i Omfanget af Pontificatets Magt. I Republikens Tid var Pontif. M. ikke andet end Præsident i Præstecollegiet, uden hvis Stemme og Samtykke han intet kunde afgjøre; Keiserne som Pontifices M. fortolkede jus sacrum efter Godtbefindende, og indrommede

Præstecollegiet ikke mere, end de selv vilde, alt efter enhver Keisers Hersteshyge eller Maadehold.

Com en fjerde Forstiel have vel Mogle anført, at forhen Pontif. M. Embedsmyndighed indskrænkede sig alene til Byen Rom og dens Omegn, men at derimod Keiserne's ypperstepræstelige Magt strakte sig over hele Riget. Men det synes dog ikke rimeligt, at denne deres Magt ogsaa har indbefattet de Byer, som det fra gammel Tid af var blevet bevilget, at beholde deres egne Indretninger, og et mærkeligt Exempel herpaa giver Traians Svar til Plinius i et Dedications-Anliggende *). Desuden var der blandt de Romernes Herredomme undergivne Folk adskillige, som efter deres egne Religionsindretninger ikke kunde adlyde en fremmed Pontifex, s. E. Ægypterne, Jøderne, de Christne. Vel findes der Exempler paa det Modsatte; men disse synes ikke saa meget at bevise Keiserne's Ret, som Misbrugen af deres Magt i deres Egenskab som Pontif. M., da de og Gouvernørerne i Provindserne efterhaanden saaledes berøvede Ifke-Romerne al Autonomie, at de neppe beholdt en Skygge deraf tilbage *). I al Fald havde i Virkeligheden Kei-

*) Plin. Epist. L. X. Ep. 59.

**) Eckhel *Doctrina num. vet.* Vol. IV. p. 270 sq.

fernes Magt som Pontif. M. langt videre Grænder end Ypperstepræsternes i Republikens Tid, saa man med Rette ogsaa heri kan sætte en væsentlig Forskiel.

Forinden Forsf. gaaer over til sit egentlige Emne, forklarer han først E. 8 nærmere sit Bemeed. Spørgsmaalet er nemlig ikke, om de christelige Keisere have forrettet den afgudiske Religionscultus, nemlig, om de have ofret til Jupiter Capitolinus og andre Guder; ei heller om de have udøvet Pontificatet i alt det, hvori de hedenske Pontif. M. udøvede det; ei heller, om de selv have kaldet sig saaledes; thi det er nok, om denne Titel med deres Billie og Tilladelse er efter sædvanlig Skik bleven dem tillagt. Hvad her spørges om, er: om de christelige Keisere nogensinde have baaret Pontificatet enten i Titel eller i Gierning, og hvad Forsf. vil bevise, er dette: „at de christelige Keisere fra Constantin den Store indtil Gratian ei have undslaaet sig for, men snarere som en af deres ordentlige Titler beholdt Navnet Pontifex Maximus.“

Først er da de samtidige Skribenters Taushed en Omstændighed, der allerede leder til saadan Formodning. Havde Constantin den

Store eller de øvrige christelige Keisere vægret sig ved at modtage Pontif. M. Titel eller Embede, vilde Kirkeskribenterne sikkert ikke have forbigaaet saa mærkelig en Sag, og allermindst Eusebius af Cæsarea, der i sin Kirkehistorie udbreder sig med saa vidtløftig Roes over alle Constantins Fortie-
 nefter og Handlinger. Thi af denne Keiser maa Titelen Pont. M. være bleven aflagt, hvis, efter Nogles Paastand, ingen af de christelige Keisere har brugt den. Men ei heller de hedenske Skri-
 benter skulde have undladt at melde derom, de, hvis Skik det ellers var, at hentyde alle de Foran-
 dringer, som gik ud paa den gamle Religions Af-
 skaffelse, til Keiserens Ulykke og almeent Uheld. Men ingen af Kirkesædrene findes at have roest, ingen af de hedenske Forfattere at have dadlet, ja ikke een eneste af hiin Tids Skribenter at have endog kun med eet Ord omtalt en saadan af Con-
 stantin giort Forandring i den hidtil brugelige Keisertitel.

Betragte vi dernæst Keiserens Stilling og Pontificatets Natur, synes det paa in-
 gen Maade rimeligt, at de christelige Keisere skulde ligesom have frasagt sig en Værdighed, som deres Forgængere saa meget havde attraaet og saa um-

hyggelig vedligeholdt sig i Besiddelse af, og som ei blot ikke uden største Fare kunde overlades til nogen anden, men endog forskaffede dem en betydelig større Sikkerhed og Ansæelse. Den sidste var de kristelige Keisere saa meget mere nødvendig, da de vidste, at de regierede imod Senatets Villie, og at deres forskellige Religionsbekiendelse paa drog dem alle deres hedske Undersaatters Misgunst og Had. Thi havde de end vovet at falde fra den gamle Religion, farligt vilde det dog have været at frasige sig Pontificatet, fordi saadant med Høie havde kunnet sætte Hedningerne, der endnu udgjorde en meget stor Fleerhed, i Frygt for, at Keiseren vilde tvinge dem til at antage en ny Religion. Hertil kom, at Titelen selv intet Overtroist indeholdt, og derfor kunde beholdes uden nogen Deeltagelse i den hedske Ugudelighed, og at Keiserne, ved at aflægge denne Værdighed, syntes at stille sig selv ved en god Deel af den keiserlige Myndighed, for hvis Skyld deres Forgængere just havde attraaet den.

Endvidere lære de gamle historiske Efterretninger, Kirkesædrenes Skrifter og de selv samme Keiseres Forordninger, at de af Nødvendighed have tilladt og taalt meget, som var overtroist. Ikke at tale om, at de længe saae

igiennem Gengre med Hedenstabet, dets Ceremonier og Skikke, og at de lode dets Tilhængere forblive i de anseeligste Rigsembeder, alene af den Marsag, at det vilde have været farligt, at handle anderledes, kan man blot lægge Mærke til, hvad ved Anordningerne bestemt. og fastsattes. Dertil hører, at Constantin tilod Spaadoms og ustyrlige Hexekonster, at Constantius bevilgede og Valens gienindførte Circensiske og Kampelege; at Honorius og Arcadius fornyede Fægtespil, at Valentinian og Valens gave enhver Frihed til at dyrke, hvad han troede paa, og andet mere. Saa meget mindre er det derfor troligt, at de skulde have aflagt en Titel, der tiende til at bestyrke deres Sikkerhed og Anseelse, især da den uden Betænkelighed kunde beholdes.

Endelig, dersom Constantin eller nogen af hans Eftermænd havde fundet det fornsdent at undslaae sig for Pontificatet, som en Værdighed, der ei lod sig forene med Religionspligt, saa havde han ei heller kunnet forhindre, at jo samme overdroges en anden, for at Præstecollegiet ei skulde savne sit Overhoved, og det især paa en Tid, da endnu næsten det hele romerske Senat, alle Collegier og den største Deel af Borgerne be-

flod af Hedninger. Men det er saa langt fra, at nogen anden kom til at beklæde dette høie Embede, at det tværtimod er beviisligt af Mindeesmærker og Skrikenter, at indtil Gratians Tid ingen er bleven erkiendt som Pontif. M. uden alene Keiseren.

Af hedenste Vidnesbyrd, hvormed alt dette kunde bekræftes, indskrænker Forf. sig til at anføre tvende. Det første er af Servius Honoratus, en berømt og i den romerske Historie og Statsret vel behandret Grammatiker. Han kommenterer over dette Sted af Virgil:

Rex Anius, Rex idem hominum Phœbi-
que sacerdos

saaledes: „det var Skik hos vore Forfædre, at Kongen tillige var Præst og Pontifex, hvorfor vi ogsaa den Dag idag er kalde Keiserne Pontifices *).“ Men hvilke Keisere han her mener, og hvilken Tidælder dette „den Dag idag er“ betegner, er klart af det Old, hvori han skrev. Dette faldt efter al Sandsynlighed i Valentinian den yngres, Theodosii den ældres og Arcadii Tider, maaskee ogsaa noget tidligere, saa at han har berørt Gratians Regieringstid **). Saa meget er vist, at Servius ikke har meent andre end christelige Kei-

*) Serv. in Virgil. Aeneid. III. v. 80.

**) Jøf. P. Burmann i hans præfat. ad Virgil. ed. Amstel. 1746.

sere, under hvilke han levede og skrev. Disse bleve altsaa dengang ordentligen kaldte Pontifices, hvilken formelige Titel Servius aabenbar sigter til.

Det andet Vidnesbyrd, som endnu er meere afgjørende, findes hos Zosimus, der levede under Theodosius den yngre, og som Comes og Exadvocatus fisci maatte vide god Beseed om alt, hvad der angik Hoffet, og ei heller levede langt borte fra de Lider, hvorom her handles. Han udtrykker sig saaledes*): „Saasnart nogen blev Keiser, blev den præstelige Kiøle ham tilbuden af Pontifices, og umiddelbar derpaa blev han indskreven paa Fortegnelsen over Pontifices Maximi. Denne Være synes alle de andre Keisere meget gierne at have modtaget og brugt Titelen deraf, selv Constantius, ihvorvel han forlod den sande Religion og antog Christendommen, og ligesaa alle de andre Keisere i Rød, ogsaa Valentinianus og Valens. Men da Pontifices efter Sædvane havde bragt Gratian en saadan Kiøle, undslog han sig for at tage den paa, i den Mening, at det ei var en Christen tilladt at bruge en saadan Dragt. Og da Kiølen var givet Præsterne tilbage, skal den, som var den fornemteste iblandt dem, have sagt: *εἰ μὴ βλεται πολυφρεξ ὁ βασιλεὺς ὀνομάζεσθαι, ταχι-*

*) Zosimi Historiar. Lib. IV. c. 36.

σου γενήσεται πόντιφex Μάξιμος *). Af dette Røstne Vidnesbyrd er det klart, at Constantin og alle hans Efterfølgere indtil Gratian have modtaget Pontificatet og ført Titel af Pontifices Maximi. Han var den første, som afslag Dragten, af en besynderlig Religionsiver; om han tillige forkastede Titelen, bliver nedenfor undersøgt.

Fors. kommer nu til Exempler. At Constantin den Store har brugt denne Titel, vise foruden mange Mynter det til Fordeel for de Christne af ham og Galerius udstædte Edict, som Eusebius har opbevaret **), og hvori begge kaldes ἀρχιερεὺς μέγιστος. Men dersom dette Document er, som Zaronus mener **), udstædt Mar 311, forinden endnu Constantin formelig havde antaget Christendommen, saa det ikke komme i Betragtning. Derimod finder man fra Maret 328, tre Mar efter det Nicænske Concilium, tvende Inscriptioner, i hvilke han kaldes Pontifex Maximus ***). Tre Christelige Keisere, Valentinian-

*) „Hvis Keiseren ei vil lade sig kalde Pontifex Maximus, saa vil Maximus snart blive Pontifex.“ Perier er et Didspil som ei lader sig oversætte, men som for dem, der forstaa det latinske Sprog, vil være tydeligt nok. naar de erindre sig, at Maximus optrædede sig til Augustus i Britannien.

**) Annal. eccl ad a. Ch. 292 sect. I. & 24.

***), S. 6 Gruter pag. CLIX n. 6 og pag. CCLXXXIII n. 3. Eckhel Vol. VIII p. 76.

nus, Valerius og Gratian findes benævnedes med denne Titel i en Inscription paa Tiberbroen i Rom*), og Keiser Valens desuden særskilt i en anden Inscription **). Om Keiser Julian have vi Libanii Vidnæsbjrd, at Titelen: Pontifex var ham ligesaa behagelig som Titelen: Imperator ***), og Kirkeskribenterne berette, at han umiddelbar efter at han var gaaet over til Hedenkabet offentligen kaldte og lod sig kalde Pontifex ****).

Al foranførte Sted hos Zosimus, som Historien ellers ogsaa bekræfter, er det klart, at Gratian var den første, som ei vilde modtage Præstedragten, og man finder ei heller, at nogen af Keiserne i den igien har brugt den. Men naar Gratian har gjort det, om strax ved sin Regierings Tiltrædelse eller senere, er et Spørgsmaal at undersøge.

Man har Inscriptioner, i hvilke Gratian tillægges Titel af Pontifex Max. *****). Det er altsaa klart, at han ikke strax ved sin Regierings Tiltrædelse har aflagt denne Titel. Hiin Indskrift

*) Gruter. p. CLX. n. 4. Baron. l. c. sect. 96.

**) Gruter. pag. CCLXXXVI. n. 3.

***)) Liban. Panegy. T. II. p. 95.

****) Socrat. III. l. Sezom. V. 17. Cassiodor. Hist. eccles. V. 50. VI. 1.

*****)) Gruter. pag. CLIX. n. 7 og MLXXXII. n. 13.

paa Tiberbroen viser desuden, at Gratian ei kunde undslaae sig for den, saalange hans ældre Medaugusti, Valentinian og Valens, levede. Men da han ved deres Død var bleven første og eeneste Augustus, var der intet iveien, at han jo frit kunde yttre sin Villie. Hertil kommer, at endnu efter ti Aars Forløb og fire Aar før hans Død tillægges ham mere end eengang denne Titel af Ausonius, hans Hovmester, som baade længe havde opholdt sig ved Hoffet og desuden efter al Sandsynlighed var opdraget i den christelige Troe *). Thi i sin Tafsiggelse til Gratian i Anledning af, at han var udnævnt til Consul, tiltaler han denne Keiser saaledes: „Unus in ore omnium Gratianus, potestate Imperator, virtute victor, Augustus sanctitate, Pontifex religionis &c., og nedenfor kalder han ham lige frem Pontifex Maximus, til hvilken Titel han ogsaa andre Steder i Taler sigter. Af alle Efterretninger tilsaammentagne bliver da Resultatet, at Gratian enten blot har undslaaet sig for at modtage den ypperstepræstelige Dragt, og ikke tillige Titelen af Pontifex Max., eller ogsaa at det, som Zosimus fortæller, først har tildraget sig i hans sidste Regieringstid. Den sidste Mening synes at vinde Etræ ved de af Zosimus anførte Ord:

*) Baron. Annal. eccles. ad a. Chr. 394. sect. 85.

„hvis Keiseren ei vil lade sig falde Pontifex maximus, saa vil Maximus snart blive Pontifex.“ Thi Magnus Maximus, som Præsterne uden Tvivl sigtede til, begyndte først at spille Rolle og gjøre Opstand henimod Slutningen af Gratians Tid, nemlig efter at han allerede havde antaget Theodosius til Medregent, hvilket skete den 14 Feb. 379: Men Maximus selv opkastede sig til Herre i Britannien enten mod Enden af Aaret 382 eller i Begyndelsen af det følgende. Det, som Zosimus fortæller, kan derfor neppe være hændet før end i et af de sidste fire eller sidste tvende Aar af Gratians Regiering. Vel siger Zosimus, at, saasnart nogen kom paa Thronen, blev den ypperstepræstelige Dragt ham tilbuden og hans Navn indført paa Listen af Pontifices; men dette kan forklares saaledes, at han beretter det, som sædvanlig pleiede at skee, naar en Kæser intet var i veien. Gratian synes den ypperstepræstelige Dragt ikke vel at have kunnet tilbydes strax ved hans Regierings Tiltrædelse, da, foruden andre Omstændigheder, ogsaa hans Ungdom var til Hinder; thi han var neppe endnu ni Aar, da han blev Medregent og proclameret til Augustus. Ja han døde endog meget ung, nemlig i sit 25de Aar. Hertil kommer, at han næsten sin hele Regierings-tid igiennem hverken regierede eene eller som den

øverste; thi han stod paa en vis Maade under sin Faders og Farbroders Formynderskab, og kunde neppe betragtes uden som bestemt Eftermand. Begge Omstændigheder kunne have foranlediget, at den ypperstepræstelige Dragt ei skrax, da han blev Augustus, blev ham tilsendt. Rimeligen skeete dette ikke førend efter hans Faders og Farbroders Død eller efter Aaret 378.

VI. Blandede Efterretninger.

Under 11 Januar 1808 modtog Directionen fra Hs. Majestæt Kongen, daværende Kronprinds, umiddelbar Befaling, at lade den ved Bombardementet i September 1807 ødelagte Frue Kirkes Rundera besee af Overbygningsdirecteur Hansen, samt af ham at begiære Plan og Overslag til denne Kirkes bedste og hensigtsmæssigste Istandsættelse, og dernæst allerunderdanigst at forelægge bemeldte Plan.

I Anledning heraf bleve Overbygningsdirecteuren og Procurator templi af Directionen indbudne til med den at sammentræde, for om denne Sag foreløbigen at overlægge, og under 21 Jan. 1808 afgav Overbygningsdirecteuren til Directionen sin foreløbige Betænkning saaledes:

1. At Kirken havde en meget god Form i det Hele, og at Taarnets Form lod sig med nogen Forandring indrette saaledes, at det uden Spirfuldkommen kunde passe til dens Decoration i den bedre Kunstsmag, hvorimod Spiret ikke kunde undværes, naar Kirken skulde istandsættes efter sin forrige Skikkelse.
2. At Kirkens indvortes Udseende vilde vinde meget, naar de nuværende Gælvæster borttoges og Pillerne nedbrødes for at give den mellemste Hovedgang mere Bredde, og at opnaae, at Taleren fra alle Sider bedre kunde sees.
3. At derved kunde Gælvæster og Tag faae en meget simplere og til Bedligholdelse i Tiden mindre kostbar Indretning.
4. At da Facaden til Nørregade saavel i Henseende til Beliggenheden som efter Kirkens Construction bestandig bliver dens Hovedfacade, saa var denne efter sin nuværende Form lettest at omarbejde til forbeholdte Diemeed; men Siderne, som ere mindre tilsyne, maatte, for at undgaae alt for stor Forandring, i det Væsentlige beholde den Stil, de nu havde.
5. At vel kunde ved at istandsætte Kirken i samme Smag, som den forhen havde, eller ved at give den en og anden Forandring, hvorved

den blev en ulykkelig Mellemting i Architectur, maaskee spares $\frac{1}{3}$ af hvad der vilde medgaae, naar Kirken omformedes i ædlere og bedre Stil; men da Efterlægten ikke kunde agte paa Besparellesgrunde, men alene vilde bedømme Bygningen, som den stod for Dine, saa syntes der ikke at burde sees paa nogen mere Beføstning, naar et saa vigtigt Arbeide kunde blive desto bedre udført.

Efterat denne Overbygningsdirecteurens foreløbige Betænkning var af Directionen med egen Betænkning allerunderdanigst foredraget Hs. Majestæt til allerhøieste Bedømmelse og Befaling, forinden videre Skridt gjordes til at udarbeide Plan og Overflag, behagede det Allerhøiestsamme, under 30 December 1808 allernaadigst at befalde,

at Overbygningsdirecteuren i at udarbejde den Plan til Frue Kirkes Istandsættelse, som tilligemed Overflag nærmere vilde blive at fremlægge til allerhøieste Bedømmelse, skulde gives et frit og aldeles ubundet Valg i Henseende til den architectoniske Stil, eftersom han selv skønnede samme at ville blive meest ædel og passende.

Derefter blev nu af beløbte Overbygningsdirecteur Hansen, Ridder af Dannebrog, udarbei-

det Plan og Tegning til Grue Kirkes Opbyggelse, og under 19 Novb. 1810 til Universitets-Directionen indsendt. I Henseende til Taarnet *) fremlagdes af Overbygningsdirecteuren til Valg tvende Planer, hvoraf No. 1 indeholdt Forslag til et høiere og mere sammensat, No. 2 til et lavere og simplere Taarn, dog med Utrring af Forfatterens individuelle Mening, at det sidste tilkom Fortrinet for det høiere og pragtfuldere, ei blot fordi det i kortere Tid kunde fuldføres og vilde blive mindre bekosteligt, men især af den Årsag, at dets Simplicitet heldigere forbandt det med Hovedfacaden (mod Nørregade) og vedligeholdte mere den valgte græske Stil, hvorpaa Kirken's Composition efter den nye Plan, for saavidt Udnyttelsen af de gamle Ru-

*) Paa den afbrændte Kirkes Taarn var et Spiir, af Løkker forbundet, dækket med Kobber og af 175 Alens Høide. Disse høie Spire (saa lyder Overbygningsdirecteurens Bemærkning), Løvninger fra den gotiske Architectur, haveielden en taalelig Form, ere i mange Henseender farlige for en By, og tiene i det høieste kun til at underrette den Reisende om, at han nærmer sig en stor Stad. Hos Grækerne og Rømerne i Konstens fionne Dage vare Taarne en ufiendt Bygningsziir; hvor de opførtes som Signaler, vare de simple af massiv Mær, firfandede eller runde.

dera tillod det, saavel udvendig som indvendig grundede sig.

Forinden denne Plan forelagdes Hs. Majestæt, udbød Directionen sig under 6 Decemb. s. A. derover det Kongel. Danske Cancellies Tanker, og foreslog derhos bemeldte Collegium, om det ei maatte finde det passende og for at forfærte Vidtløftighed gavnligt, at til Udførelse af dette vigtige Værk, naar Planen allernaadigst maatte blive bifaldt, nedsattes en saadan Commission, som for Slot- og Raadstuebygningen er anordnet, der ligeledes havde umiddelbar Forestilling til Hs. Majestæt i Kirkebygningens Anliggender, og at denne Commission bestod, foruden Overbygningsdirectøren, af et Medlem af det Kongelige Danske Cancellie, et af Universitets-Directionen og et af Consistorium. Da Cancelliet derpaa havde svaret, at det aldeles intet fandt at bemærke imod den af Overbygningsdirectøren indsendte Plan, og at det ansaae Directionens Forslag angaaende en Commissions Nedsættelse for den omhandlede Gienstand hensigtsmæssigt, blev den uarbejdede Plan og tilhørende (10 Stykker) Tegninger ved allerunderdanigst Forestilling fra Universitets-Directionen forelagt Hs. Majestæt til allerhøieste Bedømmelse

og Resolution, i Forbindelse med de øvrige Arbejds Udførelse vedkommende Punkter.

I Anledning heraf har det behaget Hans Majestæt, under 4 Jun. d. A. i Henseende til Plannen at resolve saaledes:

„Vi have forsynet de allerunderdanigst fremlagte 10 Stkr. Tegninger, efter hvilke Frue Kirke her i Staden igien skal opføres, med Vor allerhøjeste Approbation; lig som Vi allernaadigst have approberet den under No. 2 indsendte Tegning til et Taarn for bemeldte Kirke, hvis Gienopbyggelse isvrigt bliver at overdrage til Overbygningsdirecteur og Ridder af Dannebrogen, Hansens, Overopsyn og Bestyrelse.“

Hvad angaaer den allerunderdanigst foreslaaede Commission, da har det ligeledes behaget Hs. Majestæt, i Forbindelse med foranstaaende allerhøjeste Resolution allernaadigst at bifalde:

at der for de Sager, som angaae Frue Kirkes Opførelse i Almindelighed, maa nedsættes en Commission, som forundes umiddelbar allerunderdanigst Forestilling til Hs. Majestæt, og at denne Commission bestaaer af Directionens andet Medlem, Conferenceraad Malling, Storkors af Dannebrog,

Overbygningedirecteur Hansen, Ridder af Dannebrog, Departementschef i det danske Cancellie, Justitsraad Lassen, samt Curator for Frue Kirke, Doctor og Professor Theolog. Hornemann, Ridder af Dannebrog.

I Overeensstemmelse herved er nu disse Embedsmænd under 10 Jun. igiennem det Kongel. Danske Cancellie tillagt Befaling at sammentræde i en Commission for at bestyre de Sager, som angaae Opførelsen af den afbrændte Frue Kirke i Kiøbenhavn (s. Colleg. Tidend. for dette Aar No. 25) *).

*) Den 30 Jun. 1808 var af Kirkens Capital (jvnsf. disse Annal. 1807. 28. S. 283. Not. b.) ikke mere i Behold end 746 Rdlr. 5 Mk. 10 S. ; men ved forskellige senere hen indkomne Capitaler og disses Rente, nemlig

1. Betsbet af adskillige Auktioner over Kobber, Metal, Jern o. s. v. = 6259 R. 5 S.
2. Erstatningssum af Brandcassen = 38954 R. 1 Mk. 12 S.
3. Erstatning for den af Frue Kirkegaard til Gavernes Udvidelse afstaaede Grund. 4250 R.
4. For Kobber solgt til Commissionen for Christiansborg Slots- og Domhusets Opbyggeise = 8000 R.

Under 25 Maj har Directionen approberet det Valg, ved hvilket Consistorium har antaget Procurator Thomas Ludvig Gruner til Universitetsforvalter i den fratrædende Forvalter Skovgaard's Sted *).

Den 12 Junii udnævnedes Consistorium Candid. Theolog. Christian Olsen til at nyde den ledige theologiske Plads paa Eilersens Collegium.

5. For Røtter, folgt til den

Kongelige Mynt 14954 R.

er Kirkens Fond saaledes tiltaget, at nægtet betydelige Udgifter ere foresaldne, blandt andre en Udbetaling af 9642 R. 2 Mk. 4 S.

som Bidrag til den nye Assistentz = Kirkegaard's Indretning, var dog Kirkens hele beholdne Formue ved Udgangen af Regnskabsaaret 1810—1811 (30 Juni 1811) 61,699 Rbd. 1 Mk.

*) Universitetets Gods i Slesland er inddeelt i tre Districter, hvoraf ethvert har sin egen Forvalter.